Weerstanden tegen de vrouw in het ambt. Hoe pak je dat aan?

Margriet Gosker

'Als Canterbury vrouw toelaat is de flirt met Rome voorbij'

Dit is de kop van een artikel in Trouw van enkele weken geleden (3-8-1978). Duidelijk komt naar voren dat de kwestie van de vrouwen in het ambt in de wereldkerk nog een moeilijk te verteren zaak is. Met name Rome stelt zich erg afwerend op helaas. Rome stelt, dat als de Anglicaanse kerk voortgaat op de ingeslagen weg (in sommige nationale Anglicaanse kerken - met name in Hongkong en Amerika - zijn reeds enkele vrouwen gewijd) dit de oecumenische samenwerking ernstig zou schaden.
Volgens Rome (het secretariaat van de eenheid) is de uitsluiting van de vrouw van het priesterambt zo definitief dat deze zelfs geen verdediging behoeft.
Dit ter illustratie van het feit, dat er in het geheel van de wereldkerk voor vrouwen maar heel bescheiden mogelijkheden zijn om ambtelijk bezig te zijn. Er zijn nog heel wat weerstanden te overwinnen, zeker mondiaal bezien (in wereld verband) en het zal nog wel een lange weg zijn voordat het vrouwelijk deel van Christus Kerk de gelegenheid krijgt met haar eigen inbreng zinvol in dat geheel te functioneren.
Des te opvallender is het dat in ons land bij de meeste protestante kerken - ook de Gereformeerde - het proces van de aanvaarding van vrouwelijke ambtsdragers zo geruisloos is verlopen.
Ze zijn er gekomen, niet hier en daar maar bijna overal. Niet enkelen, maar velen. Verschillende kereraden bestaan voor de helft uit vrouwen en dat proces heeft zich geleidelijk aan, maar toch in vrij korte tijd voltrokken.
Natuurlijk, er is heel wat water door de zee gestroomd aleer het zover was. En er zijn vele discussies gevoerd op plaatselijk en synodiaal niveau of het nu wel verantwoord was om vrouwen toe te laten tot de ambten en over de vraag of haar dan ook beperkingen moesten worden opgelegd in die zin, dat ze slechts taken op zich zou mogen nemen die 'specifiek vrouwelijk' zijn en 'passend bij de eigen aard van de vrouw' (wat dat dan ook weze moge).
We zijn nu een aantal jaren verder en ik denk dat deze discussiepunten voor ons veel van hun actualiteit verloren hebben. Je kunt stellen dat ze door de praktijk zijn achterhaald.
In de praktijk blijkt het gewoon te kunnen. In de prakijk blijken vrouwelijke ambtsdragers heel eigen mogelijkheden te hebben en kansen om de Heer te vertegenwoordigen in de gemeente en

daarbuiten. Ja ze blijken onmisbaar te zijn, al was het alleen al omdat er op veel plaatsen niet voldoende mannen beschikbaar zijn om het kerkewerk draaiende te houden. En hoe fijn is het dat ze vaak meer tijd beschikbaar hebben dan de veelal drukbezette mannen. Ze kunnen overdag nog eens ergens binnenwippen, zonder dat er een officieel huisbezoek is aangekondigd. In Heerhugowaard hebben wij geregeld trouwdiensten, die alleen door vrouwen worden gerund (predikante, kosteres, organiste, diaken en ouderlinge).
Zijn er dan geen weerstanden te overwinnen? Zeker wel. Er zijn principiele nationale en emotionele weerstanden te overwinnen en wellicht zit er ook een stukje weerstand in jezelf.

Begin bij jezelf

Om te beginnen zou je als vrouw wellicht eerst eens naar jezelf kunnen kijken. Jezelf afvragen: hoe zie ik nu mezelf als ambtsdrager? Veel vrouwen zullen - zeker als ze pas beginnen - het gevoel hebben dat ze zichzelf moeten 'waarmaken'. Een gebrek aan zelfvertrouwen bij de vrouwelijke ambtsdrager zelf doet haar soms weerstanden vermoeden, die in feite veel minder groot zijn dan ze had gedacht. Als we zelf als vrouw onbevangen aan het werk gaan vanuit een zekere zelfaanvaarding dan is al veel gewonnen. Tenslotte komen we niet uit onszelf of voor onszelf maar met een opdracht en gezonden in Zijn naam.

Uitgesproken weerstanden

Je loopt er natuurlijk toch wel tegenaan, tegen de uitgesproken weerstanden bij sommige gemeenteleden. Het kan zijn, dat men ronduit tegen is en dat ook duidelijk laat weten. Er zijn gevallen bekend van gemeenteleden die zich zo hevig menen te moeten verzetten tegen de vrouwelijke ambtsdrager, dat ze dreigen om deze reden hun kerklidmaatschap - althans van onze kerk - op te zeggen. En van een kerkeraad die overwoog om die reden dan de vrouwen toch maar uit het ambt te weren. Er zijn gemeenteleden die deze methoden niet beproeven (het is toch eigenlijk chantage), maar die toch hun (vrouwelijke) ouderling niet wensen te ontvangen. Ook zijn voorbeelden voorhanden van vrouwelijke ouderlingen, die wel op bezoek mochten komen maar niet op huisbezoek en dat deden ze dan maar.
Wellicht hebben de vrouwelijke predikanten het toch iets gemakkelijker dan haar collega's ouderlingen en diakenen. Ik hoorde onlangs van iemand die wel de predikante, maar niet de ouderlinge wilde ontvangen. Wat zou daar achter zitten? Toch iets van hiërarchisch denken? Zelf heb ik op dit punt weinig problemen ondervonden moet ik zeggen, al zijn er soms wel eens lachwekkende situaties. (Zoals de brief die ik eens mocht ontvangen, gericht aan de weleerwaarde Heer Ds. Mevrouw G. Postma-Gosker.)
Echt felle weerstanden komen wel voor, maar naar mijn indruk

beslist zelden. Hoe er op te reageren? Er zal natuurlijk gepraat moeten worden. Of het verstandig is dat de vrouwelijke ambtsdrager dit zelf gaat doen vraag ik me af. Het heeft er zo gauw de schijn van dat je voor je eigen parochie preekt. Wellicht is het beter dat er eerst maar eens een mannelijk kerkeraadslid de persoon in kwestie bezoekt. Er kan dan in elk geval opener gesproken worden, omdat de weerstand zich dan niet nog eens extra richt op de persoon van die betreffende vrouwelijke ambtsdrager. Op korte termijn zullen de weerstanden niet gemakkelijk overwonnen kunnen worden. Men beroept zich veelal op Bijbelse gronden en als teksten tegen de toelating van vrouwen tot de ambten worden dan meestal de bekende Paulinische teksten aangehaald (waarvan 1 Cor. 14:34, 35 de voornaamste). Het gesprek zal vooral moeten gaan over de bijbelbeschouwing.
Hoe, met wat voor ogen lees je de bijbel? Hoe versta je dan zulke teksten tegen de patriarchale achtergrond waarin ze ontstonden, in een situatie waarin aan vrouwen een heel andere rol was toebedeeld dan in onze moderne samenleving. Kan dat nog als bewijs gelden dat vrouwen hun gaven ook niet in de ambtelijke dienst aan de Heer zouden mogen aanwenden?
In het pas bij Ten Have verschenen boekje van de feministische theologe Elisabeth Moltmann-Wendel, getiteld 'vrijheid, gelijkheid, zusterschap', (emancipatie van de vrouw in kerk en maatschappij) las ik de zinsnede dat 'thans in het algemeen betwijfeld wordt dat de noodlottige zin, dat de vrouw in de gemeente moet zwijgen, van hem afkomstig is. De gedachte komt niet overeen met de praktijk van de gemeenten in die tijd en evenmin met hun fundamentele overtuiging. 'Het tweede is juist maar bij het eerste zet ik mijn vraagtekens. Het lijkt me niet goed op zo'n manier met de teksten om te gaan. Bijna zou ik zeggen: wat dan nog? Al zou het zo zijn dat Paulus van de tekst niet de auteur is, daarmee ben je er nog niet van af, tenzij je van mening bent dat we met dergelijke bijbelteksten niets van doen hebben. Wel is waar (en dat is de terechte inbreng van de feministische theologie) dat ook in de Nieuw Testamentische tijd meer vrouwen actief-ambtelijk-profetisch zijn bezig geweest dan wel eens gedacht is in het verleden. (Bijvoorbeeld de vier dochters van Philippus die profetessen waren (Hand. 21:9) Tryphena, Thryphosa en Persis (Rom. 16:12) die zich moeite hebben gegeven in de Here, Euodia en Syntyche, die samen met Paulus in de prediking van het evangelie hebben gestreden en niet te vergeten de bekende Phebe, dienares der gemeente te Kenchreae (Rom 16:1.)
En zo zijn er nog wel meer bij name bekende vrouwen te noemen, die in de eerste christelijke gemeenten meer dan hun steentje bijgedragen hebben in profetie, uitleg en pastorale en diakonale zorg.

Onderhuidse weerstanden

Naast de uitgesproken principiële weerstanden hebben we ook

nog te maken met minder openlijke, maar verborgen weerstanden van het gevoel, die voortkomen uit gewoon onwennigheid, het niet gemakkelijk kunnen aanvaarden van vrouwen in leidinggevende posities, het moeilijk kunnen verwerken dat dingen veranderen, enzovoort. Door argumentatie zijn deze weerstanden niet gemakkelijk te overwinnen. En ik heb nu wel onderscheiden tussen principiële weerstanden en weerstanden van het gevoel maar in de praktijk overlapt dat elkaar natuurlijk en spelen argumenten en gevoelens door elkaar heen.
De beste manier om deze weerstanden op te vangen lijkt mij - en het is in de praktijk ook wel bewezen - door maar eenvoudig, plichtsgetrouw en gewetensvol aan de gang te gaan in goed vertrouwen dat de Heer het werk van je handen zal zegenen. Wie zich inzet met hart en ziel voor de zaak van de Heer zal zeker mogen ervaren dat er telkens deuren opengaan en weerstanden gebroken worden.

Om te besluiten deze anecdote:

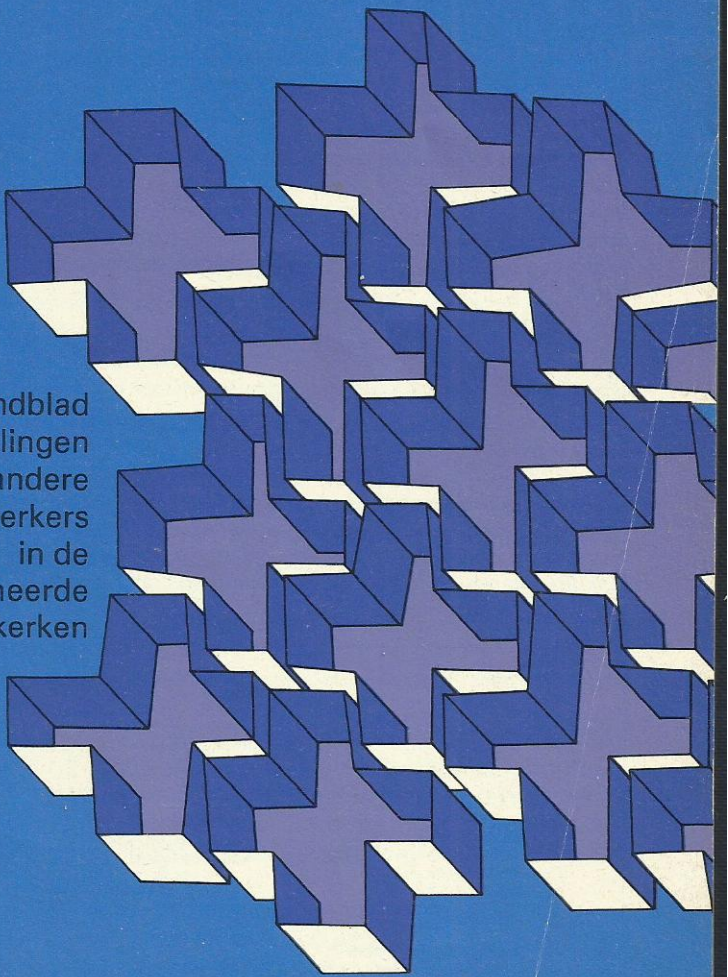
Een oudere broeder had toch wel wat bezwaren tegen een vrouwelijke ambtsdrager. Niet dat hij fel tegen was, maar het kostte hem toch de nodige moeite om haar te accepteren. Zij kwam hem geregeld bezoeken. En wat je noemt 'het klikte' en er kwamen fijne hartverwarmende gesprekken, waar beiden dankbaar voor waren. Op een keer keek hij haar zo eens aan en zei toen de gedenkwaardige woorden 'U bent voor mij een moeder, die mij de weg wijst'.
Een moeder, die mij de weg wijst, dat zei een oudere broeder tegen zijn 40 jaar jongere bezoekster. Is het niet een mooi voorbeeld hoe met begrip en respect onbegrip kan worden weggenomen? En tevens een mooi voorbeeld hoe iemand met verstandelijke bezwaren, die gevoelsmatig deze vrouwelijke ambtsdrager volkomen aanvaardt voor zichzelf een uitweg vindt om het te rijmen met elkaar? Naar zijn besef was de moeder immers de enige vrouw in zijn leven die waarlijk leiding geven kon.

Margriet Gosker is predikante van de Gereformeerde Kerk van Heerhugowaard.

56ste jaargang no. 655
september 1978

OUDERLINGEN BLAD

Thema-nummer:
Ambts-drager

maandblad
voor ouderlingen
en andere
pastorale werkers
in de
gereformeerde
kerken